

107. Прачытайце тэкст. Якія словы пацвярджаюць думку, што бор — гэта сям'я? Падбярыце да тэксту заглавак у адпаведнасці з асноўнай думкай.

З аднаго берага ракі на другі заляцела некалькі бе..клапотных хваёвых семачак. З іх выраслі маленькія хвойкі.

Ішлі гады. Маладыя хвоі па..няліся высока ў неба. Вось ужо іх насенне па..хапіў вецер. Яно ўпала на беразе і дало свае ў..ходы. Паступова і гэтыя маленькія^ф хвойкі па..раслі і падарылі свету сваіх дзетак. Так за шмат гадоў на беразе ракі ра..кінуўся вялікі бор.

А што а..былося са старымі хвоемі? Маладыя дрэвы шчыльнай сцяной а..ступілі сваіх бацькоў, каб засланіць іх ад моцных вятроў (*Паводле Т. Дамаронак*).

Выпішыце з тэксту словы з прапушчанымі літарамі, растлумачце іх напісанне.

 Знайдзіце ў тэксце і выпішыце апорныя словы. Вусна перакажыце тэкст па апорных словах.

108. Выканайце інтэрактыўнае заданне па тэме «Правапіс прыставак, якія заканчваюцца на зычны».

§ 17. Правапіс *і, й, ы* пасля прыставак

109. Разгледзьце малюнкi. Выкарыстоўваючы словы для даведкі, складзіце апавяданне па малюнках.

Для даведкі: *выйсці, зайсці, прайсці, перайсці, узысці, сысці, падысці, абысці*.

Вызначце, ад якога слова і пры дапамозе якой марфемы ўтварыліся словы для даведкі.

 Уявіце, што вы ўдзельнік праекта «Вуліцы герояў». Раскажыце адна-класнікам пра аднаго з герояў Вялікай Айчыннай вайны, чыім імем названа вуліца ў вашай вёсцы (горадзе, раёне).

Літара **й** пішацца замест каранёвай **і** пасля прыставак на галосны: *пайсці, зайграць, прайсці, пайменна*.

Літара **ы** пішацца замест каранёвай **і** пасля прыставак на зычны: *адысці, абыграць, безыменны, дэзынфармацыя, дэзынфекцыя*.

абеліск

110. Прачытайце тэкст. Падбярыце да тэксту заглавак у адпаведнасці з тэмай.

У цэнтры горада Мінска ўжо шмат гадоў назад уз(?)шла яскравая Зорка. Гэта Зорка (П/п)ерамогі. Яна (з/с)зяе над знакамітай (П/п)лошчай (П/п)ерамогі. Пасля (В/в)ялікай (А/а)йчыннай вайны на гэтым месцы ў(з/с)вялі абеліск у памяць пра без(?)менных герояў.

Кожны дзень побач з абеліскам Зорка бачыць людзей. Яны пад(?)ходзяць да Вечнага агню і кладуць кветкі.

Вось і сёння на спатканне да гераічнай Зоркі пры(?)шло шмат народу. Людзі глядзяць на яе і шчасліва ўсміхаюцца^{сн} (Паводле Т. Дамаронак).

Чаму, на вашу думку, абеліск на плошчы Перамогі вянчае выява ордэна «Перамога»?

Запішыце тэкст, раскрываючы дужкі. Абгрунтуйце свой выбар.

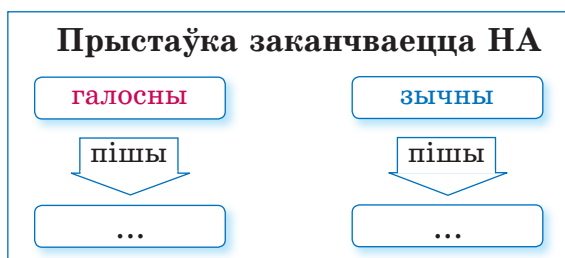
 Раскажыце пра ўдзел піянераў вашай установы адукацыі ў акцыі «Абеліск» па добраўпарадкаванні тэрыторыі помнікаў воінам, якія загінулі ў гады Вялікай Айчыннай вайны.

111. Вызначце парадак дзеянняў пры напісанні **й** і **ы** пасля прыставак.

1. Знайдзі і графічна абазнач у прапанаваным слове ... і ... .

2. Вызначы, на ... ці ... заканчваецца прыстаўка.

3. Калі

112. Запішыце словы па-беларуску.

Перайці, выйці, заікацца, поімённо, сойці, обыграць, прый-
ти, заіскрыцца, падходзіць, доіграць, обыйти.

Растлумачце напісанне літар **і, й, ы**.

Складзіце сказ са словам, якое мае значэнне 'назваць кожнага па імені'.

113. Устаноўце адпаведнасць паміж фразеалагізмамі і іх значэннямі.

1) за вярсту (<i>ісці</i>)	а) 'сэканоміць час'
2) (<i>іграць</i>) ролю	б) 'марна прапасці'
3) (<i>іграць</i>) час	в) 'пазбягаць каго-небудзь ці чаго-небудзь'
4) (<i>ісці</i>) з дымам	г) 'мець значэнне'

Запішыце фразеалагізмы, замяняючы словы ў дужках дзеясловамі з пры-
стаўкамі **па-, аб-, ад-, вы-**. Растлумачце напісанне **й, ы** пасля прыставак.

Каранёвая **і** захоўваецца на пісьме:

- калі гук [і] ўтварае склад: $\overline{за}-і-ка$, $\overline{за}-і-кацца$, $\overline{аб}'-і-нець$,
 $\overline{пра}-ін-фармаваць$, $\overline{за}-і-скрыцца$;

- пасля прыставак між-, звыш-, контр-, супер-, гіпер:- міжінстытуцкі, звышімклівы, контрідэя, суперінтэлект, гіперінфляцыя.

114. Спішыце сказы, устаўляючы ў словы прапушчаныя літары. Рас-
тлумачце напісанне арфаграм.

1. Жыта ўз..дзе, зазімуе, а на лета закрасуе* (*В. Лукаша*).
2. Уклад дзядоў ніхто не пера..начыць (*Д. Бічэль*). 3. Цімка^с ці ад хвалявання, ці ад холаду пачаў за..кацца (*В. Праўдзін*).
4. У памяшканні, дзе знаходзіцца хворы, праводзіцца дэз..нфекцыя (*Паводле газеты «Звязда»*).

Растлумачце пастаноўку знакаў прыпынку ў першым сказе.

Гавары і пішы правільна

Каранёвая літара **і** ў словах з прыстаўкай на галосны служыць для абазначэння на пісьме двух гукаў — [й] і [і]. Вымаўляем: за[йі]кацца, за[йі]скрыцца, аб[йі]нець. Пішам: заікацца, заіскрыцца, аб'інець.

У словах з прыстаўкай на зычны каранёвая літара **і** выкарыстоўваецца для абазначэння гука [ы]. Вымаўляем: між[ы]нстытуцкі, звыш[ы]дэйны, контр[ы]гра. Пішам: міжінстытуцкі, звышідэйны, контрiгра.

115. Запішыце словы, устаўляючы прапушчаныя літары.

Спад..лба, за..канне, раз..граць, супер..нтэлект, пера..сці, пра..нфармаваць, па..менна, між..нстытуцкі, за..нтрыгаваць, контр..дэя, ад..маць, пра..люстраваць, пры..сці.

З двума словамі (на выбар) складзіце словазлучэнні.

116. Выканайце інтэрактыўнае заданне па тэме «Праваліс **і**, **й**, **ы** пасля прыставак».